

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΟΥ ΔΙΕΞΗΓΑΓΕ Η ΚΑΠΑ RESEARCH ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΗΣ Ε.Σ.Α.μΕΑ. Νοέμβριος 2013

I. Εξάλειψη του κοινωνικού στίγματος της αναπηρίας

Οι ερωτώμενοι δηλώνουν χωρίς ενδοιασμό ότι στο νοικοκυριό τους ή στο οικογενειακό τους περιβάλλον υπάρχει άτομο με κάποια αναπηρία (κινητική, αισθητηριακή, νοητική, ψυχική ή πολλαπλή) ή με χρόνια πάθηση (νεφρική ανεπάρκεια, σακχαρώδης διαβήτης, θαλασσαιμία κ.ά.). Η κοινωνική συναναστροφή όσων δεν αντιμετωπίζουν την αναπηρία στο άμεσο, οικογενειακό τους περιβάλλον περιλαμβάνει άτομα με αναπηρία : πρόκειται για τον φίλο, τον γνωστό ή τον γείτονα με τον οποίο έχει σχεδόν καθημερινή επαφή το 25,1% των ερωτώμενων. Η αναπηρία δεν συγκαταλέγεται στην περιοχή των «ταμπού», του κοινωνικού στίγματος που επέβαλε την απομάκρυνση ενός ατόμου με αναπηρία από τη «θέα» της κοινωνίας.

Σήμερα, η αναπηρία γίνεται αντιληπτή ως «συνάντηση» μεταξύ ενός ατομικού προβλήματος και μιας κοινωνικής κατασκευής. Παρατηρείται δηλαδή συνύπαρξη του ιατρικού μοντέλου προσέγγισης της αναπηρίας – με βάση το οποίο η αναπηρία είναι ατομικό χαρακτηριστικό - και του κοινωνικού μοντέλου προσέγγισης της αναπηρίας - με βάση το οποίο η αναπηρία είναι αποτέλεσμα του πλέγματος των σχέσεων του ατόμου με το περιβάλλον.

II. Πρόοδος σε συγκεκριμένες συνθήκες ζωής των ατόμων με αναπηρία κατά την τελευταία δεκαετία

Στη χώρα μας, το ζήτημα της πρόσβασης στο περιβάλλον, που παραπέμπει ευθέως στην κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία, παραμένει πάντοτε ανοιχτό. Ωστόσο, σε σχέση με το παρελθόν, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στη *δυνατότητα των ατόμων με αναπηρία να κάνουν χρήση των νέων τεχνολογιών και του internet* (63,6%) και να *έχουν πρόσβαση στην ενημέρωση/πληροφόρηση* (55,6%). Αποφεύχθηκε, δηλαδή, ο κίνδυνος του εκτεταμένου ψηφιακού αναλφαριθμητισμού, στον οποίο, δέκα χρόνια πριν, φαίνονταν πιο εκτεθειμένα τα άτομα με αναπηρία, ενώ όσο υποχωρεί ο στιγματισμός της αναπηρίας τόσο ενισχύεται η δυνατότητά τους να παρακολουθούν τα κοινωνικά δρώμενα, τα δημόσια πράγματα. Πρόοδος, αν και σε μικρότερη κλίμακα, σημειώθηκε στην πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση, υποχρεωτική και ανώτερη, αλλά και στο δημόσιο χώρο (κινητικότητα, ΜΜΜ, αστικές υποδομές κ.λπ.) παρόλο που η βελτίωση των υποδομών παραμένει ακόμη μεγάλο ζητούμενο.

III. Σοβαρή υποχώρηση των πόρων διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία εξαιτίας της κρίσης

Η ραγδαία επιδείνωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία αφορά στους πόρους διαβίωσης και, κυρίως, στο *εισόδημα, συμπεριλαμβανομένων των επιδομάτων και των αναπηρικών συντάξεων* (εκτιμά το 74,1% των ερωτώμενων), στην *πρόσβαση στην απασχόληση* (59,1%), στην *υποστήριξη που προσέφερε η πρόνοια στις οικογένειες των ατόμων με αναπηρία* (53,7%), καθώς και στην *πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας* (50,8%). Με άλλα λόγια, η πρόοδος που σημειώθηκε τα προηγούμενα χρόνια ως προς την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία κινδυνεύει να ανασταλεί εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που *χειροτέρευσε τη ζωή των Ατόμων με Αναπηρία τα τελευταία 3 χρόνια* (58,8%) δημιουργώντας ανυπέρβλητες οικονομικές δυσκολίες στις οικογένειες (96,5%) διότι οι πολιτικές της κυβέρνησης που προάγουν την *ισότητα και τη διαφορετικότητα στη χώρα μας θεωρούνται λιγότερο σημαντικές και έχουν μικρότερη χρηματοδότηση*, όπως εκτιμά το 82% των ερωτώμενων που διαφωνεί με αυτήν την εξέλιξη.

IV. Υποχώρηση του κοινωνικού αποκλεισμού, όχι όμως και εξάλειψη των διακρίσεων εις βάρος των ατόμων με αναπηρία

Στο επίπεδο των διακρίσεων σε βάρος των ΑμεΑ, οι οποίες είναι ακόμη διαδεδομένες στην χώρα μας - σύμφωνα με το 79,4% των ερωτώμενων - και εκδηλώνονται κυρίως στην *αναζήτηση εργασίας* και στην *πρόσβαση σε δημόσιους - κοινόχρηστους χώρους* έχει σημειωθεί, επίσης, κάποια μεταβολή: σε ανάλογη έρευνα που είχε διεξάγει η Κάπα Research το 2003, η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκτιμούσε ότι *τα άτομα με αναπηρία ζούσαν στο περιθώριο της κοινωνίας*, δηλαδή η έκταση του κοινωνικού αποκλεισμού εθεωρείτο πολύ μεγαλύτερη. Παρά

τη μεταβολή, όμως, περισσότεροι από τους 8 στους 10 ερωτώμενους πιστεύουν ότι η περιορισμένη ή η ανύπαρκτη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε κάποια αγαθά ή υπηρεσίες αποτελεί μορφή διάκρισης εναντίον τους.

V. Έντονα αισθήματα αλληλεγγύης προς τα άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους

Η συνολική δεινή κατάσταση της ελληνικής κοινωνίας δεν έχει αποδυναμώσει τους δεσμούς αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της και δεν έχει οδηγήσει σε έξαρση του ατομικισμού, στοιχείο που καταγράφουν συνολικά οι κοινωνικές έρευνες των τελευταίων ετών. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται, για παράδειγμα, στον τομέα της εθελοντικής προσφοράς στον συνάνθρωπο όπου το 94,2% των ερωτώμενων έχει θετική άποψη για την εθελοντική αιμοδοσία και ένα 4,2% δηλώνει «εθελοντής αιμοδότης».

Τα αλληλέγγυα αισθήματα των πολιτών για τα άτομα με αναπηρία εμφανίζονται πολύ έντονα και τούτο διότι η συνολική φτωχοποίηση της κοινωνίας οδηγεί στη συνειδητοποίηση πως αναπηρία και φτώχεια δημιουργούν έναν φαύλο κύκλο όπου τα φυσικά εμπόδια δυσχεραίνουν την εξασφάλιση εισοδήματος και, άρα, μειώνεται η πρόσβαση στις φροντίδες υγείας και στους πόρους εκείνους που είναι απαραίτητοι για μια ζωή με αξιοπρέπεια.

Υπό αυτό το πρίσμα, είναι σχεδόν καθολική η αντίθεση των ερωτώμενων σε οποιαδήποτε πολιτική επιβαρύνει τα Άτομα με Αναπηρία. Πιο συγκεκριμένα:

- Το 93,2% εκτιμά ότι οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης για τα άτομα με αναπηρία είναι ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως τέτοιες πρέπει να προωθούνται.
- Το 96,4% των ερωτώμενων συμφωνεί με τη διαπίστωση ότι, για μια οικογένεια με άτομο με αναπηρία, το κόστος διαβίωσης είναι πολύ μεγαλύτερο και περιμένει από την Πολιτεία να καλύψει αυτό το πρόσθετο κόστος.
- Το 92,4% διαφωνεί με τις μειώσεις μισθών και αναπηρικών συντάξεων και το 88,8% διαφωνεί με τη διακοπή του ΕΚΑΣ σε ΑμεΑ κάτω των 65 ετών.

Οι ειδήσεις για τα πλαστά επιδόματα που δόθηκαν σε άτομα που δεν τα δικαιούνταν άφησαν αλώβητα τα άτομα με αναπηρία, αλλά και το αναπηρικό κίνημα συνολικά. Αντίθετα, η κοινή γνώμη θεωρεί ως υπαίτιους τα διάφορα κυκλώματα (γιατρούς και υπηρεσίες που έχουν την ευθύνη των σχετικών γνωματεύσεων) που λυμαινόνται ένα ανοργάνωτο και ανεπαρκές Κράτος.

VI. Ενδυνάμωση του αναπηρικού κινήματος

Στις έρευνες κοινής γνώμης της τελευταίας τριετίας, οι θεσμοί της Πολιτείας και οι διάφοροι φορείς εκπροσώπησης γνωρίζουν πρωτοφανή κρίση καταγράφοντας ρεκόρ αρνητικών απόψεων ως προς το έργο, την αποτελεσματικότητα και τη χρησιμότητά τους. Η συνολική αυτή τάση δεν επηρεάζει τους φορείς εκπροσώπησης των Ατόμων με Αναπηρία, οι οποίοι λαμβάνουν την υψηλότερη βαθμολογία (7,26 με «άριστα» το 10) για το έργο τους στην προσπάθεια κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία. Ταυτόχρονα, οι θετικές γνώμες για το έργο της Εθνικής Συνομοσπονδίας των Ατόμων με Αναπηρία καταγράφουν ποσοστό 54,3%, ενώ τα ποσοστά θετικών απόψεων για τους φορείς - μέλη της Συνομοσπονδίας ξεπερνούν το 40%.

Η ανάλυση των στοιχείων της έρευνας κατά περιφέρεια δεν παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις και δεν μεταβάλλει τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας. Σε κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας αποτυπώνονται με μικρές αποκλίσεις τα πανελλαδικά ποσοστά σε όλα τα ερωτήματα.